

ПЕРАВАГІ СПЕЦЫЯЛІЗАВАНЫХ АНКЕТ ДЛЯ МАНІТОРЫНГУ ДАСТУПНАСЦІ ТУРЫСЦКІХ АБ'ЕКТАЎ

С. В. Жывалкоўская

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, г. Мінск;
sophzhivaalkovskaya@gmail.com; навук. кір. – Н. М. Барысенка-Клепач*

У дадзеным артыкуле вызначана важнасць укаранення інклюзіўных падыходаў у турысцкім бізнесе, разгледжаныя асаблівасці агульных і спецыялізаваных анкет для маніторынгу даступнасці турысцкіх аб'ектаў. Мэтай артыкула з'яўляецца выяўленне недахопаў і пераваг як агульных, так і спецыялізаваных анкет. Праведзены аналіз анкет, і зробленыя аб'ектыўныя высновы аб перавагах спецыялізаваных анкет для маніторынгу даступнасці турысцкіх аб'ектаў. У артыкуле прадстаўлены прапановы для больш эфектыўнага маніторынгу даступнасці аб'ектаў і, як вынік, – далейшага развіцця інклюзіўнага турызму ў Беларусі. Праца прызначана ў першую чаргу для студэнтаў, а таксама ўладальнікаў турысцкага бізнесу, якія жадаюць самастойна правесці ацэнку даступнасці свайго аб'екту.

Ключавыя словы: Інклюзіўны турызм; маніторынг даступнасці; анкетны для маніторынгу даступнасці; даступнасць турысцкіх аб'ектаў, турысцкі бізнес.

Згодна з фармулёўкай Сусветнай турысцкай арганізацыі (ЮНСТА), інклюзіўны турызм – гэта форма турызму, якая ўключае ў сябе працэс супрацоўніцтва паміж рознымі ўдзельнікамі сферы турызму, які дазваляе людзям з асаблівымі патрэбамі ў даступнасці, уключаючы мабільныя, візуальныя, слыхавыя і кагнітыўныя складнікі даступнасці, дзейнічаць незалежна, на роўных умовах з пачуццём уласнага гонару праз прапанову універсальных турысцкіх прадуктаў, паслуг і асяроддзя [1].

Інклюзіўныя падыходы неабходны для развіцця беларускага турысцкага рынку, бо дазваляюць яму адпавядаць сусветным тэндэнцыям. На сучасным этапе ў Рэспубліцы Беларусь адбываецца фарміраванне інклюзіўнага турызму [2, с.1]. Паводле ацэнак шэрагу беларускіх экспертаў, у тым ліку прадстаўнікоў ГА «Рэспубліканская асацыяцыя інвалідаў-вазочнікаў», патэнцыйны попыт на інклюзіўны турызм складае да 26 % усяго насельніцтва краіны [3, с.2]. Да 2020 года па прагнозах ЮНСТА інклюзіўны турызм складзе 22 % усіх выдаткаў на турызм у свеце. Тым не менш, турысцкі бізнес Беларусі застаецца неадаптаваным да інклюзіўных патрэбаў. Асабліва актуальнымі даследаванні інклюзіўнага турызму робяцца ў свеце ратыфікацыі Беларуссю ў 2016 г. Канвенцыі ААН аб правах інвалідаў. Канстытуцыя РБ заканадаўча замацавана, што ўсе грамадзяне маюць роўныя правы на адпачынак. Па стане на 2015 г. распрацавана, зацверджана і ўведзена ў

дзеянне больш за 20 нарматыўна-прававых актаў, дзе так ці інакш закранаецца тэма фарміравання безбар'ернага асяроддзя [4, с.4]. Тым не менш, на сённяшні дзень немагчыма казаць аб даступнасці турызму для ўсіх катэгорый грамадзян.

Важнаць укаранення інклюзіўных падыходаў абумоўлена і надыходзячымі II Еўрапейскімі Гульнямі ў 2019 годзе, дзе спартыўныя і турысцкія аб'екты мусяць адпавядаць міжнародным стандартам.

У 2016-2017 гадах на базе студэнцкай навукова-даследчай лабараторыі «Інавацыйныя тэхналогіі ў турызме» было праведзена даследаванне турысцкага рынку Беларусі па ступені яго гатоўнасці да ўкаранення інклюзіўных падыходаў. Вынікі даследавання былі накіраваны ў адрас Міністэрства спорту і турызму РБ. У межах даследавання было выяўлена, што асноўнымі катэгорыямі турыстаў, з якімі сутыкаецца беларускі турысцкі бізнес, з'яўляюцца:

- Бацькі з маленькімі дзецьмі (72,5 %);
- Сталыя людзі (69,3 %);
- Людзі з інваліднасцю (49,5 %).

Пры тым, з выказваннем «даступнасць павышае канкурэнтаздольнасць турысцкага аб'екта» згодны 90,1 % рэспандэнтаў. Варта адзначыць, што да 34,9 % рэспандэнтаў гатовыя самастойна правесці ацэнку даступнасці аб'екта [4, с.18]. Зацікаўленасць у самастойнай ацэнцы даступнасці стварае неабходнасць у распрацоўцы дакладнага інструментарыя.

Напярэдадні Чэмпіяната свету па хакеі ў 2014 годзе АПУ «Офіс па правах людзей з інваліднасцю» была распрацавана агульная анкета для ацэнкі даступнасці аб'ектаў, якая складалася з 4 вялікіх блокаў: шляхі руху да аб'екта, стаянка, уваход у будынак і ўнутранае памяшканне. Праведзеныя ў 2014 і 2016 гг. ў г.Мінску маніторынгі даступнасці аб'ектаў турысцкай інфраструктуры паказалі, што толькі не больш за 15 % ацэненых турысцкіх аб'ектаў адпавядаюць базавым патрабаванням даступнасці, замацаваным заканадаўствам РБ [4, с.7].

Аднак, існуючыя анкеты не ўлічвалі спецыфіку турысцкіх аб'ектаў, таму пазней было распрацавана 5 спецыялізаваных анкет для маніторынгу турысцкіх аб'ектаў розных тыпаў:

1. Месцаў для гледачоў.
2. Месцаў ў абедных залах.
3. Месцаў часовага пражывання.
4. Месцаў абслугоўвання.
5. Рэкрэацыйных прастор.

Спецыялізаваныя анкеты больш дакладна адлюстроўваюць даступнасць ці недаступнасць пэўнага аб'екта і накіраваны ў першую чаргу на большы ахоп аб'ектаў для аналізу. Пры гэтым яны прасцей за агульныя анкеты і складаюцца з 2 старонак супраць 5 у агульных анкетах.

Для ацэнкі эфектыўнасці быў праведзены SWOT-аналіз агульных і спецыялізаваных анкет, у выніку якога высветліліся перавагі спецыялізаваных анкет над агульнымі.

Да пераваг агульных анкет тычыцца ў першую чаргу іх універсальнасць і магчымасць прыстасаваць амаль да любога аб'екту, а таксама наяўнасць заканадаўчай базы, на аснове якой анкеты і былі распрацаваны. Тым не менш, адсутнасць спецыфікі і складанасць тэрміналогіі з'яўляюцца значнымі недахопамі, асабліва для ўладальнікаў бізнесу. Складанасць анкеты робіць яе выкарыстанне нязручным і можа выклікаць памылкі ў разліках.

На падставе SWOT-аналізу спецыялізаваных анкет была зроблена выснова, што асноўная перавага такіх анкет складаецца ў іх прастаце і ўліку спецыфікі месцаў, якія аналізуюцца. Больш за тое, анкета «Рэкрэацыйныя прасторы» дазваляе правяраць даступнасць паркаў, сквераў і іншых месцаў для адпачынку, што было немагчыма ажыццявіць з дапамогай агульных анкет. Тым не менш, адсутнасць падрабязных заканадаўчых патрабаванняў да даступнасці такіх аб'ектаў з'яўляецца значным недахопам такіх анкет, што стварае неабходнасць удасканалення заканадаўства.

У 2017 годзе студэнтамі факультэта міжнародных адносін быў праведзены маніторынг даступнасці аб'ектаў з дапамогай як агульных, так і спецыялізаваных анкет. У межах маніторынгу было даследавана 8 аб'ектаў, сярод якіх толькі 1 (Галерэя Ў) быў прызнаны часткова даступным. Тым не менш, усімі ўдзельнікамі маніторынгу была адзначана большая прастата спецыялізаваных анкет над агульнымі, а таксама неабходнасць выкарыстання адначасова двух анкет для больш поўнага аналізу.

На падставе аналізу і маніторынгу, праведзенага студэнтамі, для падвышэння эфектыўнасці самастойнага маніторынгу даступнасці аб'ектаў былі распрацаваны наступныя прапановы:

1. Ужыванне адначасова двух анкет.
2. Супрацоўніцтва з Міністэрствам спорта і турызму. Для большага ахопу аб'ектаў для маніторынгу патрэбны адміністрацыйны рэсурсы.
3. Удасканаленне заканадаўства.
4. Прасоўванне анкет сярод уладальнікаў турысцкага бізнесу.

5. Спрашчэнне тэрміналогіі ў агульнай анкеце, каб ёй маглі карыстацца уладальнікі бізнесу, якія не маюць спецыфічных ведаў.

6. Стварэнне інтэрактыўнай анлайн-мапы ці мабільнай прылады, куды ўладальнікі бізнесу маглі б занесці свае аб'екты. Гэта, па-першае, прастымулюе іх да маніторынгу аб'ектаў, а па-другое, дасць людзям з асаблівымі патрэбамі ўяўленне пра даступныя аб'екты ў Беларусі.

Такім чынам, відавочна перавага спецыялізаваных анкет над агульнымі, але для эфектыўнага маніторынгу даступнасці аб'ектаў неабходна ўжыванне адразу двух тыпаў анкет.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. *Darcy S. Towards a Definition of Accessible Tourism* / [Электронный ресурс] / Accessible tourism research. URL: <http://accessibletourismresearch.blogspot.com/2010/01/towardsdefinition-of-accessible.html>. (дата обращения: 02.04.2018).
2. *Борисенко-Клепач Н. М.* Подходы к определению понятия «безбарьерный туризм» // Сборник научных статей студентов, магистрантов, аспирантов. Вып. 16 / сост. С. В. Анцух; под общ. ред. В. Г. Шадурского. Минск : Четыре четверти, 2016. с.279–281.
3. *Борисенко-Клепач Н. М.* Перспективы развития безбарьерного туризма в Республике Беларусь // Беларусь в современном мире: материалы XV Международной конференции, 27 октября 2016 г. Минск : Изд. центр БГУ, 2016. с. 224–225.
4. *Борисенко-Клепач Н. М., Глушакова А. Я., Живалковская С. В.* Степень готовности туристического рынка Беларуси к внедрению инклюзивных подходов: результаты исследования // БГУ, Фак. международных отношений, Каф. международного туризма, СНИЛ «Инновационные технологии в туризме». Минск : БГУ, 2017. 35 с. : ил. Библиогр.: с. 30.